

Sammanställning av verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över

De konsoliderade resultat- och balansräkningarna samt finansieringsanalysen i årsredovisningen för staten omfattar i huvudsak de statliga myndigheterna inklusive affärsverken. Genom ägarintressen i bolag och genom att Riksbanken, AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten faller utanför den avgränsning (se avsnitt Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar i Underlag till årsredovisning för staten 2006) som görs för statens konsoliderade balans- och resultaträkningar är den statliga sektorn i realiteten större. De olika avgränsningsbegrepp som används för redovisningar av statens ekonomi beskrivs närmare i *bilaga* Skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten.

Sammanställningen i detta kapitel görs i syfte att ge en samlad och översiktlig bild över samtliga verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över. När det gäller bolag, banker och finansinstitut har väsentligt inflytande definierats som att staten har en ägarandel på minst 20 procent i de aktuella organisationerna. Definitionen överensstämmer med definitionen av intresseföretag i årsredovisningslagen (1995:1554). Med denna definition bortfaller stiftelser som är självägande. Sammanställningen av den statliga sektorn inkluderar därmed förutom myndigheterna även statliga bolag och finansinstitut, Riksbanken, Premiepensionsmyndigheten (PPM) och AP-fonderna. Även Allmänna arvsfonden redovisas här med hänsyn till det väsentliga inflytande staten har i verksamheten utan att ha någon ekonomisk ägarandel.

Sammanställningen, som bygger på de ingående organisationernas officiella årsredovisningar, ger en uppfattning av den totala statliga bokförda förmögenheten.

Den statliga sektorns förmögenhet

Den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital framgår av tabell 1. När det gäller de tillgångar och skulder som bara indirekt ägs av staten har statens andel medräknats med hänsyn tagen till ägarandelen om den uppgår till minst 20 procent. Redovisningen av myndigheternas tillgångar avseende ägarandelar i företag som är mindre än 20 procent utgörs endast av värdet enligt myndigheternas bokslut.

Någon fullständig eliminering av mellanhavanden såsom fordringar och skulder samt intäkter och kostnader har inte varit möjlig att göra eftersom underlag för detta oftast saknas och de olika organisationernas redovisningsprinciper skiljer sig åt. Dessutom verkar de under olika regelverk. De elimineringar som gjorts för att undvika dubbelräkning framgår av tabellerna 2 och 3.

Ålderspensionsreformen medförde under 1990-talet betydande förändringar i betalningsflödena mellan statsbudgeten, AP-fonderna och premiepensionssystemet. Sedan 1999 skall AP-fonderna enbart finansiera inkomstrelaterad ålderspension inom det reformerade systemets s.k. fördelningsdel. Finansierings- och betalningsansvaret för förtids- och efterlevandepension flyttades därför från AP-fonderna till statsbudgeten. För att delvis motverka den ökade belastningen på statsbudgeten har medel överförts successivt under ett antal år från AP-fonderna till statsbudgeten i enlighet med riksdagens beslut med anledning av propositionen AP-fonden i det reformerade pensionssystemet (prop. 1999/2000:46, bet. 1999/2000:FiU19 rskr. 1999/2000:181). Hittills överförda belopp uppgår till 245 miljarder kronor. År 2004-2006 överfördes inga medel utifrån ovan nämnda beslut. Frågan om ytterligare överföringar hänsköts till en kontrollstation 2004 med avsikten att det skulle ske en slutlig reglering den 1 januari 2005. Vid överläggningar mellan de fem partierna, i juni 2004 fastställdes att pensionsöverenskommelsen ligger fast men att någon överföring inte skulle ske den 1 januari 2005. Riksdagen har därefter efterlyst en tidsplan för när den slutliga kontrollen av överföringsbeloppet skall vidtas och när ett slutligt belopp i så fall skall föras över.

Partierna bakom pensionsöverenskommelsen har därefter haft fortsatta överläggningar om möjligheterna att fastställa en tidsplan för hanteringen av frågan. De fem partierna som står bakom pensionsöverenskommelsen har under dessa överläggningar gjort bedömningen att det under överblickbar tid fortsatt kommer att saknas förutsättningar för att överföra medel från AP-fonden. I detta sammanhang har också frågan om hanteringen av överskott i pensionssystemet diskuterats. Mot bakgrund av dessa överläggningar anser regeringen att frågan om kriterier för ytterligare överföringar bör hanteras i samband med att frågan om hanteringen av överskott i pensionssystemet föreläggs riksdagen i proposition.

Tabell 1 Den statliga sektorns samlade tillgångar och skulder

(i miljarder kronor)

	2002	2003	2004	2005	2006
Myndigheter					
Summa tillgångar	793	817	864	942	991
Summa skulder	1566	1607	1 639	1687	1637
Nettoförmögenhet/Eget kapital	-773	-790	-775	-745	-646
Summa skulder och kapital	793	817	864	942	991
Statliga bolag, banker och finansinstitut					
Summa tillgångar	889	946	1 021	1 159	1 213
Summa skulder	706	746	770	886	908
Nettoförmögenhet/Eget kapital	183	200	251	273	305
Summa skulder och kapital	889	946	1 021	1 159	1 213
Riksbanken					
Summa tillgångar	201	186	183	209	201
Summa skulder	112	114	119	149	138
Nettoförmögenhet/Eget kapital	89	72	64	60	63
Summa skulder och kapital	201	186	183	209	201
AP-fonderna					
Summa tillgångar	494	582	655	780	871
Summa skulder	7	5	9	11	13
Nettoförmögenhet/Eget kapital	487	577	646	769	858
Summa skulder och kapital	494	582	655	780	871
Premiepensionsmyndigheten					
Summa tillgångar	105	140	170	240	295
Summa skulder	2	2	2	2	2
Nettoförmögenhet/Eget kapital	103	138	168	238	293
Summa skulder och kapital	105	140	170	240	295
Allmänna arvsfonden					
Summa tillgångar	1	1	1	1	1
Summa skulder	1	1	1	1	1
Nettoförmögenhet/Eget kapital	0	0	0	0	0
Summa skulder och kapital	1	1	1	1	1
Den statliga sektorn elimineringar					
Summa tillgångar	-277	-306	-323	-380	-397
Summa skulder	-97	-108	-105	-108	-94
Nettoförmögenhet/Eget kapital	-180	-198	-218	-272	-303
Summa skulder och kapital	-277	-306	-323	-380	-397
Den statliga sektorn totalt					
Summa tillgångar	2 206	2 366	2 571	2 951	3 175
Summa skulder	2 297	2 367	2 435	2 628	2 605
Nettoförmögenhet/Eget kapital	-91	-1	136	323	570
Summa skulder och kapital	2 206	2 366	2 571	2 951	3 175

Vid utgången av 2006 var den statliga sektorns samlade tillgångar 3 175 miljarder kronor efter elimineringar av inomstatliga mellanhavanden. Sammantaget ökade tillgångarna under 2006 med 224 miljarder kronor. De samlade skulderna uppgick till 2 605 miljarder kronor 2006, vilket motsvarar en minskning med 23 miljarder kronor.

Till följd av ökad sysselsättning och en gynnsam utveckling på aktiemarknaden ökade AP-fondernas tillgångar med 91 miljarder kronor och AP-fondernas egna kapital med 89 miljarder kronor. AP-fondernas egna kapital uppgick vid utgången av 2006 till 858 miljarder kronor. PPM:s tillgångar ökade med 55 miljarder kronor och det egna kapitalet uppgick vid utgången av 2006 till 293 miljarder kronor.

Statens ägande avseende andelar i de statliga bolagens tillgångar uppgick till 1 213 miljarder kronor, en ökning med 54 miljarder kronor. Motsvarande skulder ökade med 22 miljarder kronor till sammanlagt 908 miljarder kronor. De största förändringarna är hänförliga till Sveriges Bostadsfinansieringsbolag SBAB och Svensk Exportkredit AB där tillgångar och skulder ökat med 33,8 miljarder kronor respektive 21,7 miljarder kronor samt Vattenfall AB vars skulder minskat med 25,7 miljarder kronor.

Sammantaget uppgick statens egna kapital, dvs. skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas bokförda värde, efter elimineringar till 570 miljarder kronor. Ökningen med 247 miljarder kronor jämfört med 2005 beror främst på att de statliga myndigheternas nettoförmögenhet har förbättrats med 99 miljarder kronor och nu uppgår till -646 miljarder. Även AP-fonderna och PPM ökade det egna kapitalet med sammanlagt 144 miljarder kronor. Bland de statliga bolagen ökade Vattenfall AB eget kapital med 18,5 miljarder kronor och LKAB med 4,3 miljarder kronor.

Förändringarnas effekter på statens resultat- och balansräkningar beskrivs närmare i ESV:s Underlag till årsredovisning för staten 2006.

Elimineringar avseende myndigheternas aktieinnehav

Av *bilagan* Statliga myndigheter m.m. framgår vilka myndigheter som ingår i redovisningen över den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital. Statens innehav av aktier i de statliga bolagen redovisas främst av Regeringskansliet (not 25 till balansräkningen, Andelar i dotter- och intresseföretag).

Affärsverkens innehav av aktier i dotterbolag, liksom Riksbankens grundfond, redovisas under andelar i dotter- och intresseföretag. För att undvika dubbel redovisning elimineras nämnda innehav enligt tabell 9.2 mot summa tillgångar och nettoförmögenhet för den statliga sektorn.

Tabell 2 Elimineringar avseende myndigheternas aktieinnehav (andelar i dotter- och intresseföretag)

<i>Miljoner kronor</i>	2002	2003	2004	2005	2006
Regeringskansliet	178 687	196 065	216 504	270 189	301 704
Riksbankens grundfond	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Riksbanken	58	0	61	61	0
<i>Affärsverk</i>					
Luffartsverket	181	156	150	153	162
Statens järnvägar					
Svenska kraftnät	323	324	351	415	422
Övriga myndigheter	59	60	63	57	45
Totalt	180 308	197 605	218 129	271 875	303 333

Elimineringar gentemot Riksgäldskontoret

Premiepensionsmyndigheten (PPM) redovisar tillgångar och skulder gentemot Riksgäldskontoret. För att undvika dubbel redovisning elimineras dessa mot summa tillgångar respektive skulder för den statliga sektorn. Även AP-fondernas innehav av statspapper har eliminerats för att undvika dubbel redovisning. Innehavet av statspapper har eliminerats med nominellt belopp mot summa tillgångar och skulder. Statspappren utgörs av statsobligationer och tidigare år till en mindre del av statskuldsväxlar.

Riksbanken har från utgången av 2001 inte kvar några statspapper eftersom den extra utdelningen till staten 2001 främst utgjordes av statsobligationer.

Tabell 3 Eliminering avseende AP-fondernas och Riksbankens innehav av statspapper samt PPM:s tillgångar och skulder gentemot Riksgäldskontoret

<i>Miljoner kronor</i>	2002	2003	2004	2005	2006
AP-fonderna	51 711	61 277	59 579	60 597	68 038
PPM	45 481	46 361	45 626	47 168	25 712
Riksbanken	0	0	0	0	0
Totalt	97 192	107 638	105 205	107 765	93 750

AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten

AP-fondernas redovisning avser bokfört marknadsvärde. Det nya pensionssystemet infördes i januari 1999 och den 1 maj 2000 omorganiserades AP-fonderna. Den 1 januari 2001 fick Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonderna nya identiska placeringsregler, vilka bland annat innebär att samtliga fonder får placera i aktier och i högre grad än tidigare även globalt. AP-fonderna skall förvalta svenska allmänna pensionsmedel så att kraven på långsiktigt hög avkastning i förhållande till risk tillgodoses. Sjätte AP-fonden har en särställning inom AP-fondsyttemet eftersom den har obegränsade möjligheter att äga både noterade och onoterade företag. En betydande del av resurserna inriktas specifikt mot ägande i onoterade bolag.

I det allmänna pensionssystemet ingår att en del av pensionsavgiften avsätts till s.k. premiepension och förvaltas i värdepappersfonder efter individuella val av pensionsspararna. Den statliga Premievals-fonden är en värdepappersfond som kan väljas på samma sätt som andra fonder inom premiepensionssystemet. För de personer som avstår från att välja fond placeras pensionsmedlen i Premiesparfonden. Såväl Premiesparfonden som Premievals-fonden förvaltas av Sjunde AP-fonden. Endast fondens egen verksamhet redovisas dock under Sjunde AP-fonden i tabell 4 nedan. Till skillnad från de övriga AP-fondernas tillgångar tillhör Sjunde AP-fondens förvaltade tillgångar premiepensionssystemet, dvs. de förvaltas för pensionsspararnas räkning. Tillgångarna hos de övriga AP-fonderna tillhör fördelningssystemet. I denna sammanställning av den statliga sektorn redovisas även det fonderade kapitalet i premiepensionssystemet på samma sätt som AP-fondernas tillgångar. De redovisas som Nettoförmögenhet/Eget kapital i den statliga sektorns samlade tillgångar och skulder, tabell 1. Även i nationalräkenskaperna (NR) ingår sparandet i premiepensionssystemet som en del av sparandet inom den offentliga sektorn. EU:s statistikorgan Eurostat beslutade 1997 att hela det reformerade svenska pensionssystemet skulle klassificeras till den offentliga sektorn. Beslutet motiverades bl.a. med att deltagandet är obligatoriskt och att staten kontrollerar regelverket för både avgifter och förmåner. Detta beslut har nu ändrats av Eurostat till att avgiftsbestämda fonderade pensionssystem inte skall klassificeras till den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna. För medlemsländer som för närvarande klassificerar sådana allmänna pensionssystem i den offentliga sektorn har Eurostat medgett en övergångstid att ändra redovisningen till mars 2007.

Det finns två avvecklingsfonder som förvaltas av Första respektive Fjärde AP-fonden. De förvaltar fordringsbevis som ej är noterade på någon börs eller avsedda för allmän omsättning. Dessa medel skall avvecklas så fort som möjligt utan att värdet försämras och kommer därefter successivt att föras över till AP-fonderna.

Tabell 4 AP-fonderna	2006		
	Markn v	Markn v	Markn v
(i miljoner kronor)	Tillgångar	Skulder	Fondkapital
Första AP-fonden	210 124	3 019	207 105
Andra AP-fonden	217 788	1 013	216 775
Tredje AP-fonden	218 223	6 025	212 198
Fjärde AP-fonden	203 316	2 779	200 537
Sjätte AP-fonden	17 254	64	17 190
Sjunde AP-fonden	65	215	-150
Första AP-fondens awecklingsfond	3 644	1	3 643
Fjärde AP-fondens awecklingsfond	489	0	489
Totalt	870 903	13 116	857 787

AP-fondernas sammanlagda resultat för 2006 är 83 miljarder kronor. Fondkapitalet påverkades dessutom av utbetalda pensionsmedel och administrationsersättningar till Försäkringskassan samt inbetalda pensionsavgifter, vilka netto tillfört kapital på totalt 6 miljarder kronor.

I den konsoliderade balansräkningen för staten redovisas Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser. Avsättningarna avser den beräknade pensionsskulden för statligt anställd personals avtalspension. Flertalet myndigheter betalar pensionspremier till Statens pensionsverk som skuldför den beräknade pensionsavsättningen. Några myndigheter gör egna pensionsavsättningar (se not 42 till balansräkningen, Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser).

I den konsoliderade resultaträkningen redovisas ålderspensioner som transferering. Skillnaden mellan inbetalda avgifter och utbetalda pensioner redovisas som nettoöverföring till ålderspensionssystemet under transfereringar (se även not 4 till resultaträkningen, Transfereringar). Åtaganden avseende ålderspension redovisas inte som skuld varken i den konsoliderade balansräkningen eller hos AP-fonderna. Åtaganden i premiepensionssystemet redovisas som skuld i PPM:s årsredovisning, men inte i sammanställningen i tabell 1 där PPM:s fonderade kapital hanteras på samma sätt som AP-fondernas och redovisas som Nettoförmögenhet/Eget kapital. På samma sätt redovisas även skulder avseende ej fastställda avgiftsmedel som Nettoförmögenhet/Eget kapital.

Enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension samt förordningen (2002:135) om årlig redovisning av det inkomstgrundande ålderspensionssystemet finansiella ställning och utveckling skall närmast berörda myndigheter från och med 2002 göra en årlig redovisning av ålderspensionssystemets ekonomiska ställning och utveckling.

Statliga bolag, banker och finansinstitut

I tabell 1 särredovisas statens tillgångar och skulder i statliga bolag, banker och finansinstitut där ägarandelen uppgår till minst 20 procent. Ägande i företag där statens andel är mindre än 20 procent ingår i myndigheternas samlade tillgångar och skulder. I *bilaga* återfinns en sammanställning av nyckeltal avseende kalenderåret 2006 för bolag med statligt ägande. I bilagan redovisas bolagens nyckeltal brutto och de summerar, efter elimineringar, till beloppen i sammanställningen över statliga sektorns förmögenhet (tabell 1). I tabell 1 ingår bolagen endast till den del de ägs av staten. Det högre värdet av bolagen i den statliga sektorn i jämförelse med det bokförda värdet är främst hänförligt till Svenska Spel AB, vars bokförda värde endast uppgår till 260 000 kronor, men i tabell 1 ingår med beloppet 3,4 miljarder kronor. En närmare redogörelse för bolagens verksamhet och resultat 2006 kommer att presenteras senare i vår i regeringens årliga skrivelse till riksdagen om statliga bolag.

Totalt finns ett sextiotal företag där staten äger mer än 20 procent av aktierna. Företagens bokförda värde uppgår till 303 miljarder kronor. De sex största bolagen är Vattenfall AB, TeliaSonera AB, Akademiska Hus AB, Civitas Holding AB (Vasakronan), LKAB och Sveaskog AB som tillsammans svarar för 77 procent av det bokförda värdet. Enbart Vattenfall AB och TeliaSonera AB motsvarar 50 procent av det bokförda värdet.

Den statliga sektorns förmögenhet påverkas av förvärv och försäljning av företag, omstruktureringar, bolagens resultat m.m.

Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag SBAB har ökat sina tillgångar med 33,8 miljarder kronor, vilket främst förklaras av ett ökat innehav av obligationer och andra räntebärande värdepapper samt ökad utlåning till allmänheten. Bolaget har under året byggt upp en likviditetsportfölj som buffert mot likviditetsrisk. Skulderna har ökat med 33,3 miljarder kronor till största delen avseende emitterade värdepapper.

AB Svensk Exportkredit har ökat sina tillgångar med 21,7 miljarder kronor. Det är främst utlåning till allmänheten och obligationer och andra värdepapper som har ökat. Utlåningsökningen avser främst företagssektorn, men även utlåningen till kommuner ökar. Den svenska kronans förstärkning har reducerat ökningen av tillgångarna. Skuldökningen med 21,3 miljarder kronor avser främst emitterade värdepapper.

Vattenfall AB har minskat tillgångarna med 7,3 miljarder kronor och skulderna med 25,7 miljarder kronor. De största förändringarna av tillgångsvärden avser banktillgodohavanden, som ökat med 8,6 miljarder kronor och anläggningstillgångar som minskat med 8,1 miljarder kronor. Tillgångarnas minskning förklaras i övrigt främst av ny redovisningsprincip avseende utsläppsrätter som bolaget erhållit gratis från olika statsmakter. Principbytet har reducerat både tillgångar och skulder med 5,3 miljarder kronor. De skulder i övrigt som minskat är väsentligen räntebärande skulder, som amorterats ned med 13,0 miljarder kronor samt uppskjuten skatteskuld, som minskat med 10,1 miljarder kronor. Eget kapital har ökat med 18,5 miljarder kronor, främst som en följd av årets vinst på 18,7 miljarder kronor. Eget kapital har påverkats negativt av utdelning till staten av 5,8 miljarder kronor och 3,3 miljarder kronor i omräkningsdifferenser, samt positivt med 4,6 miljarder kronor av kassaflödessäkring och 1,9 miljarder kronor av valutasäkring av utländskt eget kapital. Dessutom har det egna kapitalet höjts med 2,3 miljarder kronor efter en justering av uppskjuten skatteskuld i startbalansräkningen vid bolagiseringen av Vattenfall.

TeliaSoneras tillgångar uppgår till 199,4 miljarder kronor, varav statens andel uppgår till 90,3 miljarder kronor. Minskningen under året är 2,0 miljarder kronor, vilket avser räntebärande fordringar. Skulderna har ökat med 1,6 miljarder kronor vilket främst avser ökad långfristig upplåning. Statens andel av eget kapital har minskat med 3,5 miljarder kronor som ett resultat av utdelning till staten av 7,1 miljarder kronor och valutakursdifferenser vid sidan av resultatet på 4,1 miljarder kronor. Minskningen har delvis kompensats av andelen av årets vinst 7,7 miljarder kronor.

Riksbanken

Riksbankens tillgångar har minskat med 7,9 miljarder kronor och skulderna med 10,5 miljarder kronor under året. Minskningen av tillgångarna avser främst banktillgodohavanden och värdepapper i utländsk valuta, som minskat med 5,1 miljarder kronor. Dessutom har huvudsakliga refinansieringstransaktioner minskat med 2,9 miljarder och avser främst en minskning av den penningpolitiska repan för att finansiera utdelningen av 5,3 miljarder kronor till statsverket. Skuldernas minskning kan främst hänföras till minskade värde regleringskonton för orealiserade valutakursvinster. Som en följd av kronans förstärkning under året har värderingen av valuta reserven, för flertalet valutor, istället medfört orealiserade förluster som ingår som kostnad i resultaträkningen. Det egna kapitalet har ökat med 2,6 miljarder kronor, vilket förklaras av årets överskott 7,9 miljarder kronor reducerat med utdelning av 5,3 miljarder kronor till statsverket.